

MEDIACJA I ARBITRAŻ ZAMIAST SPORÓW

(Korespondencja z Genewy)

Mediacja oraz arbitraż są najbardziej popularnymi alternatywnymi środkami rozwiązywania sporów (Alternative Dispute Resolution – ADR). Działające w charakterze non-profit, Centrum Arbitrażu i Mediacji Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) od 1994 oferuje usługi związane z ADR. Usługi te zoptymalizowane zostały w taki sposób, by zapewnić korzystającym z nich stronom szybkie i profesjonalne rozstrzygnięcie sporów. Centrum zajmuje się między innymi arbitrażem w zakresie nazw domen internetowych, w tym nowych domen generic top-level (gTLD).

ADR

Prawa własności intelektualnej (IP) są obecnie jednymi z najbardziej cennych aktywów. Coraz częściej stanowią one podstawę działalności nie tylko dużych korporacji, ale również małych i średnich przedsiębiorstw. Pomimo tego, że w dobie głośnych procesów między magnatami rynku elektronicznego znaczenie IP bywa często ograniczane do roli „oręża” w walce toczącej się na salach sądowych, duża część przedsiębiorców wydaje się nadal pamiętać o jednej z podstawowych lekcji biznesu: spór sądowy prawie zawsze stanowi klęskę biznesową.

Mediacja czy też arbitraż są okazją ku temu, by strony ponownie lub czasami po raz pierwszy usiadły przy wspólnym stole, by zastanowić się nad tym, czy rzeczywiście sądowe dochodzenie praw jest najbardziej korzystnym dla nich wyjściem.

Mediacja i arbitraż są metodami mającymi szereg atutów. Jedną z głównych ich zalet jest to, iż w odróżnieniu od sporów rozstrzyganych przed sądami, wpływają one często pozytywnie na stosunki między stronami. Właściwie rozpoczęte postępowanie arbitrażowe nie-rzadko zostaje zakończone przed czasem

w związku z zawarciem porozumienia przez strony. Zgodnie z danymi WIPO w 23%¹ przypadków arbitraż dotyczący nazw domen internetowych kończył się porozumieniem między stronami, w pozostałych sprawach dochodziło do porozumienia bez konieczności wydawania orzeczenia aż w 42% spraw². Kolejnym atutem przemawiającym za tym, by w sporach z zakresu IP sięgnąć po rozwiązanie polubowne jest ich zawily i skomplikowany charakter.

W związku z tym, że to strony wybierają osoby prowadzące arbitraż lub mediację, mogą one tym samym zapewnić, że osoba taka będzie nie tylko bezstronna, ale posiadać będzie również wiedzę i doświadczenie pozwalające na właściwą ocenę stanu faktycznego. Przykładowo, w sporach dotyczących praw patentowych wymagana może być wiedza techniczna lub np. z dziedziny biologii, zaś

w sporach dotyczących prawa autorskiego wiedza z dziedzin artystycznych. Postępowania mediacyjne i arbitrażowe są również wielokrotnie szybsze niż postępowanie przed sądem, co wpływa także na niższe koszty tych postępowań.

W wielu przypadkach spory dotyczące praw własności intelektualnej są również sporami między podmiotami z różnych krajów. W związku z tym, że jednym z głównych problemów związanych z sporami o charakterze trans-granicznym jest niechęć sądów wobec uznawania

Nowy budynek WIPO. © WIPO 2011. Photo: Stephen Mettler

oraz wykonywania wyroków wydawanych przez obce sądy, to właśnie orzeczenia arbitrażowe okazują się w praktyce często dalece bardziej efektywnymi środkami rozwiązywania sporów.

Przypadki rozstrzygnięć arbitrażowych sporów trans-granicznych reguluje Konwencja Nowojorska z 1958 roku o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych. Na podstawie tej konwencji sądy 147 państw zobowiązane są do nadawania i wykonywania orzeczeń arbitrażowych pod warunkiem, że orzeczenia takie wydane zostały pod jurysdykcją którejś ze stron konwencji. Konwencja przewiduje jedynie wąski katalog przypadków, w których sądy mogą odmówić uznania i wykonania orzeczenia (art. 5 i art. 6 konwencji).

Aktywność Centrum Mediacji i Arbitrażu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej

Centrum Arbitrażu i Mediacji WIPO mieści się w Genewie. Od lat sukcesywnie wzrasta ilość spraw przy których rozstrzyganiu Centrum³ uczestniczy. Największa ich część dotyczy patentów, prawa informatycznego i znaków towarowych⁴. Centrum zapewnia zaplecze administracyjne i techniczne oraz przede wszystkim pomoc w wyborze arbitrów, mediatorów oraz ekspertów (Centrum administruje bazą danych ponad 1500 arbitrów i mediatorów). WIPO oferuje również gotowe klauzule mediacyjne i arbitrażowe⁵, które – tak jak i przykłady rozstrzygnięć⁶ – dostępne są na stronie internetowej Centrum.

Jedną z głównych dziedzin aktywności Centrum jest arbitraż w kwestii nazw domen internetowych na podstawie Jednolitych Zasad Rozstrzygnięcia Sporów Dotyczących Nazw

Design w Centrum
© WIPO 2011. Photo: Emmanuel Berrod

Domenowych (Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, UDRP) Internetowej Korporacji ds. Nadawania Nazw i Numerów (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers, ICANN). O efektywności tej procedury może świadczyć jej popularność, od 1999 roku Centrum rozstrzygało w ponad 23 tysiącach spraw dotyczących nazw domen.⁷

WIPO przewiduje, iż ilość tych spraw będzie dalej dynamicznie wzrastać, między innymi ze względu na wprowadzenie przez ICANN w 2012 roku możliwości rejestracji domen internetowych generic top-level (gTLD).

Domeny Internetowe nie bez powodu nazywane są znakami towarowymi XXI wieku. Nierzadko stanowią one główne „szyny”, po których zainteresowani docierają do produktu czy usługi. Są to takie domeny jak „.com”, „.eu”, „.int” (przykładowo możliwe stanie się zarejestrowanie domen kończących się „.napoje” lub „.cocacola”). Nowe zasady pozwolą także m.in. na rejestrację domen zapisanych za pomocą liter i znaków z poza alfabetu łacińskiego. Są to zmiany doniosłe, dają one bowiem nieporównywalnie większą swobodę wyboru nazw niż miało to miejsce dotychczas.

Mając na uwadze ilość potencjalnych komplikacji związanych z tymi zmianami ICANN wyznaczył Centrum Arbitrażu i Mediacji WIPO jako podmiot mający wyłączność w rozpatrywaniu przypadków dotyczących sprzeciwów wobec rejestracji tego typu domen.

Sprawy rozstrzygane będą w oparciu o istniejący od 1999 zbiór zasad rozwiązywania sporów dotyczących nazwy domen internetowych UDRP. By móc sprostać spodziewanemu zwiększeniu ilości spraw Centrum wprowadziło również nowe usługi.

Po złożeniu wniosku o rejestrację domeny gTLD przez zainteresowany podmiot, uprawnieni do znaku towarowego mogą jeszcze przed przydzieleniem domeny, wystąpić z formalnym sprzeciwem wobec takiej rejestracji.

Funkcjonowanie tej, jak i innych procedur, ma usprawnić nowo utworzony bank znaków towarowych (Trademark Clearinghouse) stanowiąc bazę danych zarejestrowanych oznaczeń. Wpisanie znaku do tej bazy będzie odpłatne, a podmioty, które się na to zdecydują, będą mogły w zamian korzystać z ułatwień i możliwości przyspieszenia dochodzenia swych praw.

Centrum będzie mogło pominąć procedury służące do weryfikacji tego, czy podmiot jest rzeczywiście uprawniony do znaku. Ci, którzy zarejestrują swój znak w banku korzystając z prawa pierwszeństwa do zarejestrowania nazw domen oraz z systemu służącego do informowania o domenach mogących nieuczciwie wykorzystywać znajdujące się w banku znaki towarowe.

Zdecydowano się również wprowadzić nową procedurę Uniform Rapid Suspension System (URSS), która dzięki krótszym terminom umożliwi szybsze blokowanie domen.

Równowagę między prawami uprawnionych do znaków, a prawami podmiotów rejestrujących nazwy domen zapewnić ma szereg możliwości odwoływania się od decyzji wydanych w tej procedurze. URSS przewiduje długi, bo nawet roczny termin, w którym takie odwołanie może zostać wniesione. Kolejnym z nowych instrumentów jest Post Delegation Dispute Resolution Procedure mająca zapewnić uprawnionym efektywną ochronę przed podmiotami, które nagminnie rejestrują domeny gTLDs w celu nieuczciwego wykorzystywania cudzych znaków towarowych lub skojarzeń z nimi.

W artykule przedstawiłem w skrócie funkcjonowanie Centrum Mediacji i Arbitrażu WIPO. Należy jednak wspomnieć, iż istnieją także inne podmioty oferujące podobne usługi, co WIPO. W Polsce należą do nich między innymi Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie oraz Sąd Polubowny przy Polskiej Izbie Informatyki i Telekomunikacji.

Mikołaj Rogowski

¹ Dane: Wipo (<http://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/wipointaudrp.pdf>)

² Dane: Wipo (<http://www.wipo.int/amc/en/center/case-load.html>)

³ „Update on The Wipo Arbitration And Mediation Center's Experience In The Resolution Of Intellectual Property Disputes” [w:] Les Nouvelles – Journal of the Licensing Executives Society International, s. 49-54, nr 1, 2009

⁴ Dane: WIPO (<http://www.wipo.int/amc/en/center/case-load.html>)

⁵ Patrz: <http://www.wipo.int/amc/en/clauses/>

⁶ Patrz: <http://www.wipo.int/amc/en/mediation/case-example.html> oraz <http://www.wipo.int/amc/en/arbitration/case-example.html>

⁷ Dane: WIPO (http://www.wipo.int/edocs/mdocs/govbody/en/wo_ga_41/wo_ga_41_17_rev.pdf)